

STALINA SO ŠE ENKRAT POKOPALI**Zgodovinsko zasedanje komunistov v Moskvi****Stalin in Beneluks — Brez demokracije ni napredka**

V Moskvi so zaključili 20. občni zbor komunistične stranke Sovjetske zveze, ki ga po pravici označujejo za najvažnejši občni zbor v zgodovini ruskega in s tem svetovnega komunizma po Leninovi smrti.

Kar daje moskovskemu zasedanju histven in enoten pečat, je, da so vsi govorniki od Hruščeva do predsednika vlade Bulganina enodušno odklanjali in obsojali razne ideje, posebno pa sredstva, ki jih je pokojni Stalin zagovarjal in se jih desetletja posluževal v svoji politiki. Vera v nezmotljivega in »veleumnega očeta narodov« je v očeh komunističnega delavstva v svetu za vse čase uničena.

Kot nekak javni tožilec je na občnem zboru nastopil proti Stalinu Mikojan, ki je ravno tako kot Stalin neruskega rodu in je

dobil enako kot Stalin svojo mladostno vzgojo v duhovniškem semenišču.

Mikojan je dokazal, da je glavna misel slovite Stalinove knjige »Gospodarski problemi socializma v Sovjetski zvezi« v osnovi — zgrešena. V njej je Stalin napovedal, da bodo Združene države Amerike, Velika Britanija, Francija in druge kapitalistične dežele zabredle v doglednem času v težko in neizbežno gospodarsko krizo: brž ko se zaostali deli sveta začnejo gospodarsko osamosvajati ter si ustvarjati lastno industrijo, zapadne velesile ne bodo več znale, kam prodajati svojih izdelkov. Njihova proizvodnja bo čedalje bolj padala in med njimi bodo izbruhnili boji za svetovna tržišča. Te notranje razprtije med kapitalisti samimi bodo odločilno pomagale, da končno socializem in komunizem povsod zmagata.

Proti dogmatizmu

Kdor je bil drugega mnenja kot Stalin, je bil takoj izločen in končal običajno v ječi. Kar je samodržec napisal, je veljalo kot Sv. pismo in nihče ni smel niti črke spremeniti.

Toda živo življenje je postavilo Stalinova »znanstvena« prerokovanja na laž: Amerika je svojo industrijsko in poljedelsko proizvodnjo več ko podvojila, ravno tako mogočno je narasla proizvodnja v vseh ostalih zapadnih državah. Amerika in zapadna Evropa sta doživeli blaginjo, kakor še nikdar prej v preteklosti. V Nemčiji in Veliki Britaniji ni več brezposelnih, tam vlada nasprotno veliko pomanjkanje delovnih sil. O ostrih spopadih med kapitalističnimi državami ni nikjer ne duha ne sluha.

Ravno nasprotno: v zadnjih časih opažamo, kako se z ameriško pomočjo združujejo, kako so ustvarili v Evropi premogovno in jeklarsko skupnost ter si na splošno v gospodarstvu medsebojno pomagajo.

Zato se je moskovski občni zbor postavil na povsem pravilno stališče, da spisov in izjav komunističnih voditeljev ni mogoče smatrati za nedotakljive verske resnice ali dogme, zakaj vsak človek se lahko moti. V svojih vrstah so napovedali boj tako zvane mu dogmatizmu.

To je bilo potrebno, kajti marsikaj, kar je učil sam Karl Marx, se je izkazalo za popolnoma zgrešeno. On je na primer o razvoju kapitalistične družbe napovedal tole: v svetu bo na eni strani neprestano rasla moč kapitalistov, vse bogastvo zemlje se bo združevalo v rokah čedalje manjšega števila velepodjetnikov, na drugi strani se bo pa delavstvo, ki predstavlja večino prebivalstva, čedalje bolj pogrezalo v bedo in brezposelnost.

Razvoj kapitalizma je pa šel povsem drugačno pot: v Ameriki se blaginja delavstva veča, vsak drugi ali tretji ima svoj avto, brezposelnost v zapadnih deželah čedalje bolj izginja. V resnično naprednih deželah razvoj gospodarstva ne gre le v korist kapitalistom, ampak tudi delavcem, saj je to edini način, da se vladajoči razredi izognejo revolucijam.

NAMESTO DEMOKRACIJE NASILJE

Vsaka javna razprava o teh samo po sebi umljivih rečeh je pa bila v Sovjetski zvezi pod Stalinom nemogoča. Kar je on trdil, je bilo sveto, in gorje mu, kdor si je upal nasprotovati.

Stalin se ni obnašal oblastno samo s člani svoje stranke, temveč je hotel ukazovati tudi komunistom iz inozemstva.

Napake, ki se ne dajo brž popraviti

Občni zbor v Moskvi je nasilna sredstva Stalinove politike enoglasno obsodil in skušal tudi marsikatero krivico popraviti. Tako je priznal, da je bil razpust komunistične stranke na Poljskem, ki ga je Stalin ukazal l. 1938, neupravičen. Vrnil je tudi čast voditelju ogrske revolucije iz l. 1919 Beli Kumu, katerega je bil Stalin proglasil za izdajaleca ter dal 1937. usmrtiti. Zadoščenje je prišlo nekoliko pozno, a je značilno za novo politiko Sovjetske zveze.

Več sreče je imel Tito. Ker je bila Stalinova roka prekratka, da bi segla do Beograda in tu Tita umorila, so se jugoslovanski komunisti lahko z uspehom uprli in Stalina preživeli. Občni zbor v Moskvi je dal Titu polno zadoščenje pred mednarodno javnostjo.

Kako bolešno se je v zadnjih letih razvijal Stalinov značaj, je najbolje razvidno iz razgovorov, ki jih je 10. februarja 1948 vodil v Kremlju s predstavnikoma Bolgarije in Jugoslavije. Očital jim je, da delajo na združenju balkanskih držav ter da hočejo podreti medsebojne carinske meje.

Enotne carine — je pripomnil Kardelj — so se ponekod prav dobro obnesle. — Stalin ga je pozval, naj navede en primer. »Beneluks« — je rekel Kardelj.

To ni nič! — se je zaničljivo odrezal Stalin.

»Saj to so Belgija, Luksemburg...«

In nič več — je spet vpadal Stalin. »Tudi Nizozemska« — je dostavil Kardelj. — Ni res! — ga je popravil samodržec.

»Saj zato se imenuje Beneluks, to je Belgija, Nederland in Luksemburg.«

Ni res, če rečem... se je Stalin razhudil.

Jugoslovani so seveda razgovor prekinili. Zakaj jasno je bilo, da nima nobenega smisla še razpravljati, če Stalin taji sam obstanek Beneluksa. Njegovi volji bi se moralo torej ukloniti tudi zemljepisje.

Vsakdo si lahko predstavlja, kako težko je moralo šele biti zastopati drugo mnenje kot Stalin, kadar ni šlo za zemljepisje, temveč za politična in gospodarska vprašanja, ki se običajno lahko na različne načine tolmačijo in rešujejo!

Kdor mu je nasprotoval, tega je dal nasilno odstraniti. Tako so si sledile v Sovjetski zvezi pod Salinom »čistka« za »čistko«, v katerih so izgubili življenje najvidnejši Leninovi sodelavci. Glave Stalinovih nasprotnikov so pa padale tudi v inozemstvu: na Ogrskem, Českoslovaškem, v Bolgariji in Albaniji so šli v smrt stari in preizkušeni komunisti, ki se v tej ali oni stvari niso strinjali z vsemogočnim možem v Kremlju.

Enodušna obsodba Stalinovih političnih metod in nekaterih njegovih temeljnih in vodilnih idej pomeni pravo revolucijo v komunistični miselnosti. Taka kritika bi bila še pred nekaj leti nezaslišana drznost in popolnoma nemogoča.

Povsem napačno bi pa bilo, če bi kdo iz tega sklepal, da se sedaj vrača Sovjetska zveza v demokracijo in da bo odslej v Rusiji dovoljeno svobodno razpravljati o vseh političnih in gospodarskih vprašanjih.

Da na občnem zboru v Moskvi ni bilo demokracije, kakor si jo mi zamišljamo, se vidi že po tem, da si ni na njem nihče upal vzeti niti z besedico v zaščito Stalina. In vendar je bil pokojnik kljub svoji krva-

NOVICE Z VSEGA SVETA

PRESEDNIK GRONCHI V AMERIKI

Predsednik republike Giovanni Gronchi se nahaja na uradnem obisku v Združenih državah. Potovanje je bilo potrebno, ker so nekateri vplivni možje naslikali Gronchija v Ameriki kot velikega levičarja, ki hoče sodelovati s komunisti ter ni posebno navdušen za pretesno zvezo z zapadnimi vesilami. Saj je bil celo Scelba nasproten izvolitvi Gronchija, češ da bi to škodovalo Italiji v zahodnem svetu.

V dolgem razgovoru, ki ga je imel Gronchi z Eisenhowerjem, so bili vsi ti sumi razpršeni. Gronchi je z velikim poudarkom podčrtal, da hoče Italija ostati zvesta Atlantski zvezi ter braniti skupno z zapadnjaki demokracijo. Zahteval je le, da se sodelovanje med zapadnimi državami ne sme omejiti na skupno vojaško obrambo, temveč se mora raztegniti tudi na gospodarsko, politično in socialno področje.

To je posebno potrebno sedaj, ko je Sovjetska zveza začela z novo politiko »mirnega sožitja« med narodi ter se je borba med komunizmom in njegovimi nasprotniki spremenila predvsem v gospodarsko in politično tekmo med obema taboroma. Amerika se na žalost ne zaveda še v dovoljni meri te velike spremembe v svetovnem položaju. Gronchi je nadalje zahteval, naj se s hitrejšimi in učinkovitejšimi sredstvi podpre organiziranje Združene Evrope, da se tako zjamči in utrdi vsaj mir v tem delu sveta.

Eisenhower in Gronchi sta se sporazumela. Ko je Gronchi zapuščal Belo hišo, je bil nasmejan in vidno zadovoljen. »Uspehi sestanka,« je dejal, »so bili zares plodonosni.« Razgovori se bodo nadaljevali.

V NEODVISNEM SUDANU

Komaj se je angleško-egiptovska afriška kolonija Sudan proglasila za samostojno državo, je njena vlada že zabredla v težave.

Nedopusten molk

Našo javnost smo že pred 14 dnevi obvestili, kako je rimski dnevnik Il Tempo obrekoval naše duhovnike, da se pretepajo po zakristijah ter groze na splošno z batinami svojim italijanskim sobratom. Povedali smo, da je te lepe laži zvedel list baje od samega voditelja tukajšnje Kršč. demokracije prof. Romana ter ga zato že v dveh številkah pozvali, naj izjavi, ali to odgovarja resnici.

Prof. Romano pa še vedno trdovratno molči, kakor da je gluhi in mutasti in kakor da se njega vsa stvar nič ne tiče. Človek ima vtis, da sta dobro ime in čast slovenske duhovščine zanj deveta briga. Najnavadnejšemu človeku z ulice je pa jasno, da za voditelja krščanske stranke tako obnašanje ni ravno častno. Tako ravnanje mora spraviti Romanovo stranko ob vsak ugled med slovenskim ljudstvom ter ji dati pečat sovražnice slovenskih duhovnikov in vernikov. Kdor bi si upal kakor koli podpirati tukajšnjo Kršč. demokracijo, tega bi morala naše ljudstvo imeti za pravega odpadnika.

Zakaj g. Romano navzlic vsemu temu molči? Ali naj ga šele sodnija prisili, da se drži predpisov katoliške morale?

Zastran previsokih davkov so se v kraju Kostu kmetje uprli. Za kazen so jih oblastva stlačila v tako tesne celice, da je vročina v njih zrasla čez 40 stopinj. Ko so reveži začeli razbijati okna, so stražniki začeli streljati v celico ter pobili 193 jetnikov. Po vsem Sudanu se je zaradi tega polastilo prebivalstva tako ogorčenje, da so izbruhnili neredi in da je šele vojaštvo vzpostavilo mir v deželi.

TITO BO OBISKAL FRANCIJO

Predsednik jugoslovanske republike pojde prihodnjak pomlad na uradni obisk v Pariz. Verjetno se bo to zgodilo meseca maja. »Predsednik vlade Guy Mollet« — je izjavil francoski zunanji minister Pineau — »in jaz osebno sva izredno zadovoljna, da se bo nama ponudila priložnost spoznati in pozdraviti maršala Tita.

»SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE«

Preteklo nedeljo so se vsi učitelji in profesorji Tržaškega ozemlja ne glede na svojo strankarsko pripadnost in ideološko opredeljenost združili v enotno strokovno zvezo: Sindikat slovenske šole.

Združitev pozdravljamo, kajti dosedanja razcepljenost je bila le v škodo naši šoli. Deljeni nastop slovenskih šolnikov je ostajal pri oblastvih zelo pogostoma brez vsakega uspeha in večkrat celo brez odgovora.

Naš narodni obstanek je danes že tako ogrožen, da bi se Slovenci morali ne le v šolstvu, temveč tudi na drugih področjih združiti v enotno moč, ki bi jo morali vsi odgovorni voditelji resno upoštevati.

DAVČNI VIJAK

Po uradnih podatkih so lansko leto italijanski državljani plačali za davke in razne druge dajatve lepo vsoto 3700 milijard. Če upoštevamo dohodke, ki jih imajo prebivalci Italije, je s temi dajatvami dosežena meja, čez katero ni mogoče več iti. Italijani nosijo sorazmerno največje davčno breme v Evropi.

TAKE POTREBUJEMU

Vsi hišni posestniki na svetu se na žalost na vse kriplje otepajo družin s številnimi otroki. To je doživel pred dawnimi leti tudi sedanji ameriški bogataš Harry Smith. Tedaj je bil še revež in ni mogel nikjer najti stanovanja za svojo veliko družino.

Zato je sedaj sezidal velike hiše, v katere sprejema le ljudi z mnogo dece. Ko se rodi nov otrok, pošlje materi šopek cvetja, očetu škatlo cigar, novorojenček pa dobi 75 dolarjev, to je okoli 45.000 lir.

NESREČNA DRUŽINA

V Bassano del Grappa je srečno živel z ženo in tremi otroki pridni delavec Martinato, ki je opravljal tudi nadure, da bi si kaj prihranil. Tožil je le, da je živčno bolan, in rekel ženi, da mora k zdravniku. Ko je naslednji dan šel z otroki na sprehod in prišel na visoki most čez naraslo Brento, se mu je nenadoma zmešalo. Pograbil je starejšega otroka in ga treščil v reko. Nato se je z enoletnim sinom v naročju še sam vrigel v globino.

NEZASLIŠANA PREDRZNOST

Vodstvo neofašistov ali misinov našega ozemlja se je odločno uprlo, da je italijanska vlada izplačala prvih 175 milijonov za zgraditev slovenskega kulturnega doma v Trstu, kakor je določeno v londonskem sporazumu. Vlada naj ne da Slovincem niti ficka, dokler ne bodo vse pravice zajamčene Italijanom v coni B. Protest so neofašisti poslali ministrskemu predsedniku Segniju, svojim poslancem in generalnemu komisarju Palamari. Istega mnenja kot misini je seveda Il Piccolo, kateremu se smilijo »nevredni davkoplačevalci«, ki bodo morali odsteti te milijone.

Protest prihaja zares s prave prižnice! Prihaja ravno od fašistov, ki so l. 1920 sežgali ob belem dnevu naš Narodni dom na sedanjem trgu Oberdank.

Sramotni zločin, s katerim so se pozneje celo javno bahali, je tedaj izzval ogorčenje vse Evrope in oblatil ugled Italije v svetu. Namesto da bi se nasledniki požigalcev sedaj skrivali po mišjih luknjah, si še drznejše odpirati usta.

Tržaški Slovenci so bili s požigom oškodovani za milijarde, ki jim jih nihče ne bo več vrnil. Kar bodo sedaj dobili, je le del tega, kar jim po pravici pritiče.

Za upepelitev Narodnega doma bi tudi po našem ne smeli nositi posledic samo italijanski davkoplačevalci. Najprej bi morali občutiti posledice požigalci, med njimi predvsem Francesco Giunta, ki je danes bogat človek in ga ni zaradi požiga še nihče klical na odgovornost. Njegovi fašistični pajdaši, ki so pri zločinu sodelovali, se še danes mirno sprehajajo po tržaških ulicah. Najprej bi se morala stegniti roka pravice na požigalce, jim izprazniti žepe ter jih vtakniti povrhu v ječe, nato naj bi šele vlada segla v žepe davkoplačevalcev.

Tako bi moralo biti, če bi na svetu vladala pravica.

VSI SMO BRATJE

V Združenih državah bo 18. marca nad 15 milijonov črncev zapustilo delo, šole in urade in stopilo v stavko, da protestirajo zoper nekatere južne države, ker so prepovedale črnim otrokom, da bi hodili v šolo skupaj z belimi. Ti protinaravni in protikrščanski ukrepi so nagnili tudi katoliške škofe onih krajev, da so se vzdignili in zagrozili celo z izobčenjem iz Cerkve vsem onim, ki bi na grob način delali razliko med belim in črnopoltim človekom. Ker opomin ni še zalegel, bodo, kakor vidimo, segli črnci po samopomoči.

VOLKOVI NA SICILIJI

Pod ognjenikom Etno je tak mraz, da se je prikradlo z gora na stotine volkov. V velikih krdelih vdirajo v vasi in napadajo najraje seveda kurnike. Listi pišejo, da so v lačnih žrelih zverih zginili že tisoči kokoši, piščancev in petelinov. Proti volkovom so morali klicati na pomoč celo vojaštvo.

SMRT VELIKEGA SKLADATELJA

Preteklo soboto je umrl v Ljubljani Marij Kogoj, največji glasbenik, kar jih je dala primorska zemlja. Rodil se je 27. aprila 1895 v Trstu. Njegovo največje delo je opera Črne maske. Sestri Ani in sinovoma izrekamo globoko občuteno sožalje.

NOVICE

NEMIRNA ARGENTINA

Pred enim tednom je v bližini prestolnice argentinske republike Buenos Airesa zletela v zrak velika vojaška smodnišnica. Vlada trdi, da so to naredili pristaši odstavljene diktatorja Perona. Že prej je policija odkrila v deželi razne skupine, ki so pripravljale upor proti novim oblastnikom. Iz tega vidimo, s kolikimi težavami se mora boriti vlada, da prebrodi gospodarsko krizo v državi. Obenem je vse to dokaz, da ima Peron kljub vsem krivdam preteklosti še precej pristašev v Argentini.

AMERICANI IN ZDRAVJE

Ljudje v Ameriki silno gledajo na svoje zdravje in v tem celo pretiravajo. Mnogim je prišlo v navado, da že ob prehladu hite v bolnišnico. Za zdravnike in zdravila izdajo v Združenih državah vsako leto 11 mi-

lijard dolarjev. Bolnišnic imajo 6500, zdravnikov pa nad 200.000.

ZELO PAMETNO

Od 15. marca dalje bodo med Francijo in Italijo odpravili potne liste. Za prehod čez mejo zadostuje navadna osebna izkaznica. Velja tudi za enomesečno bivanje v Franciji ali Italiji.

Čas bi že bil, da bi temu zgledu sledile tudi druge države in da bi bil prehod čez meje povsod prost.

NOVI KOVANCI

Prejšnji teden so spravili v obtok nov drobiž, in sicer kovance po 50 lir, lite iz tako zvanega akmonitala. Spredaj je vtisnjen obraz ženske — Italije, zadaj pa postava delavca ob nakovalu. Tega drobiža so izgotovili za 10 milijard lir.

NAS NI MARAL

Kakor smo slišali na slovenskem tržakem radiu, je 20. februarja umrl v Rimu častnik Attilio Tamaro. Ukvarjal se je tudi z zgodovino ter največ pisal o Julijski

krajini. Iz njegovih spisov diha nenehno sovraštvo do Slovencev in njih pravice na tej zemlji. Zaradi narodnih zaslug ga je Mussolini imenoval za svojega poslanika v Švici. Pokojnik bi bil svoje talente lahko drugače in bolje uporabil.

DOBA SONČNE SILE

Zdi se, da naš čas ne bo samo stoletje atomske, temveč tudi sončne sile. Že stari Egipčani so ob Nilu lovili sončne žarke v velikanska votla zrcala in jih usmerjali pod velike kotle, napolnjene z vodo. Francozi so sedaj v mestu Marseillu začeli graditi po istem načelu sončne centrale. Toplota, ki jo izžareva sonce na en kvadratni kilometer, postane s časom enako močna kot ona atomske bombe.

Razlika je le v tem, da je danes sonce dosti cenejše.

SLABO GOSPODARSTVO

Ogrska vlada je v težkih skrbih. Dežela je pred vojno izvažala mast in moko, po vojni so se pa vrgli samo na težko industrijo, tako da je nastalo pomanjkanje žita. Za prehrano prebivalstva morajo uvoziti letno 40.000 ton. Lani so oznanili, da bodo kmetijsko proizvodnjo zvišali za 7 odstotkov, v resnici je pa še bolj padla.

POŠAST V LONDONU

Angleži so zelo udarjeni na strahove po srednjeveških gradovih in divje zmaje v jezerih. Te dni se je pa pojavila pošast kar sredi Londona v reki Temzi. Bila je kakih 9 metrov dolga s strašnimi, pol metra visokimi bodicami na hrbtu. Prirodoslovec Herbert Floyd jo je celo fotografiral in listi so pisali, da spada v vrsto tako zvanih »dime-trodonov«.

Toda glej šmenta, naenkrat se je izkazalo, da je pošast narejena iz — lepenke. Šegavi visokošolci so potegnili za nos učenjaka in ves London.

SPET KNJIGARNE NA STOJNICAH

Mnoge Tržačane nikoli ne zanese pot v labirint ozkih in zlasti poletni ne prav dišečih ulic starega mesta. Ulico Malcanton pa le vsak pozna, kdor je imel opravka z obnavitvijo osebne izkaznice in podobnim. Tam blizu je majhen trg, tik za cerkvijo, odprt na Ulico rimskega gledališča, in tam imajo svoje stojnice starinarji, ki prodajajo stare knjige. Kdor ljubi knjige, ta kraj, izgubljen med starimi hišami, prav dobro pozna.

V zimskih mesecih, ko je tulila burja okrog vogalov, si je komaj upal kak starinar postaviti svojo stojnico, saj bi mu veter raztrgal in odnesel vse knjige. Zdaj, ko smo že imeli nekaj lepih dni in je začelo sonce v opoldanskih urah toplo božati skriti trg, pa so se spet pojavili. In že so privabili tudi prve kupce — študente, ki nimajo denarja za nove knjige, mlada dekleta, šivilje, ki sramežljivo sprašujejo za — Moravio in prebirajo naslove na rumenih platnicah kriminalnih povesti, otroke iz okolice, ki zastoj prelistavajo stare »zurnaline« in slikanice, literate in vsakovrstne knjižne molje, ki se ne naveličajo tudi ure dolgo brskati med knjigami, ki so zložene vse križem: slovarji poleg romanov, verske poleg marksističnih klasikov in poleg propagandnih priročnikov za nekdanje fašistične hierarhe, šolske, ki se jih je študent, ki je srečno izdelal, komaj znebil, poleg starih tiskov iz šestnajstega in sedemnajstega stoletja, ki jih morda že sto ali dve sto let ni nihče več odprl.

V največjem miru in slogi se tam tišče knjige vseh ver, političnih mišljenj in filozofskih struj. Človek se čudi, kakšne knjige je vse tam najti, pisane v najrazličnejših jezikih, celo v starinski švedščini, finščini, letonščini — te zadnje so morda prodali na starini za nekaj lir kaki begunci — pa tudi v judovskem jeziku in arabščini. Vmes je pa najti tudi slovenske knjige, šolske, pa tudi druge. Navadno se jih pojavi po deset, dvajset ali še več skupaj. Verjetno je kdo umrl, pa so dediči, ki najbrž niti ne znajo več slovenski, brez pietete prodali

njegove knjige, ki jih je zbiral morda vse življenje, da si je nabral skromno knjižnico. Ali pa je kdo počistil stare predale ali podstrešje. Toda vmes so tudi nove, povojne knjige in včasih celo iz zadnjega časa. To so povečini znane, ljudske izdaje, nič posebnega za knjižne molje, in vendar je človek vesel, ko najde tudi slovensko knjigo na tem pisanem semnju starih del. Vesel tudi tega, da se vedno najde kdo, ki jih kupi. Te starinarne knjig imajo prav tako svoje stalne odjemalce kakor razkošne knjigarne na Korzu, ki prihajajo vsaj enkrat na teden pogledat, kaj je »novega«. In za sto, dve sto lir si odnesejo branja za ves teden in več.

Zgodovinsko zasedanje komunistov v Moskvi

Nadaljevanje s 1. strani

vi krutosti izredno močna osebnost in si je pridobil precejšnje zasluge za komunistično Rusijo. Pod njegovim vodstvom je postala Sovjetska zveza industrijsko najmočnejša dežela v Evropi in prodrla s svojim odločilnim vplivom do Prage in Budimpešte. Največja Stalinova zasluga pa je, da je v najnevarnejših časih organiziral in vodil zmagoviti odpor proti Hitlerju. Navzlic vsemu temu se ni v Moskvi nihče vzdignil, da bi ga kakorkoli branil.

Ravno tako ni bilo na obnem zboru slišati enega samega glasu, ki bi bil tudi na rahlo zastopal kako drugo mnenje kot sedanjji voditelj. Prej so skozi desetletja navdušeno ploskali Stalinu, sedaj burno ploskajo Hruščevu in tovarišem: prej eni osebi, danes eni skupini. Ta za nas ni prava demokracija. Pregloboko tiči še v kosteh Rusov večstoletna diktatura carjev in njej sledeča diktatura boljševikov, da bi si upali svobodno govoriti.

USPEHI XX. OBČNEGA ZBORA

In vendar bi bilo napačno trditi, da je tudi po zadnjem obnem zboru ostalo vse pri starem v Sovjetski zvezi.

Nesporen uspeh je že v tem, da so Stalini nasledniki sklenili odpraviti krvave in surove oblike borbe, ki jih je bil pokojnik uvedel v svojo stranko in druge komunistične države. Saj so se skoro vse idejne razlike med komunisti končavale navadno tako, da je zmagujoča struja proglasila nasprotnike za izdajalce ter jih poslala v smrt.

Po zadnjem obnem zboru bo postalo politično življenje v Sovjetski zvezi verjetno bolj človeško in omikano. Da so Stalini nasledniki krenili na to pot, dokazuje že primer Malenkova: v prejšnjih časih bi ga bili po njegovem padcu ustrelili, danes je pa Malenkov član vlade in ostal je vodilen član stranke.

Za zunanji svet je pa najpomembnejši uspeh zasedanja v Moskvi ta, da je bilo na njem zavrženo načelo o neizbežnosti vojne: komunistični in ostali svet lahko živita mirno drug poleg drugega ter se lahko borita za svoje ideje zgolj z demokratičnimi sredstvi.

Ta nova smernica sovjetske zunanje politike bo zmanjšala napetost med državami in ublažila v množicah strah pred novo vojno.

Dopisi s Tržaškega

BARKOVLJE

MATIJA ŠKABAR — 80-LETNIK

Za tukajšnje Slovence je bil v nedeljo velik praznik, le škoda, da je bilo slabo vreme, ker bi ga drugače praznovali v še večjem številu. Priljubljeni duhovnik Škabar Matija je slovesno praznoval svojo 80-letnico in nato še svoj 81. god. Ob tej priložnosti smo mu priredili skromno zakusko v gostilni Miramar. Tu mu je načelnik cerkvenega pevskega zbora držal kratek nagovor, v katerem je poudaril veliko ljubezen Barkovljanov do moža, ki si je znal pridobiti srca vseh vernikov. Č. g. Škabar je zdrav in še vedno poln duhovitih domislic. Zato smo prepričani, da bo učakal najmanj še 20 let, kar mu vsi iz vsega srca želimo! Takrat se bomo zbrali še v mnogo večjem številu, četudi bi pihala burja in padale rakle z neba.

Ob tej priložnosti mu tudi uredništvo Novega lista kliče: »Še na mnoga leta, starosta slovenskih duhovnikov na Tržaškem!«

O ZIMSKI POMOČI V NABREŽINI

V Novem listu z dne 9. februarja smo pisali, da med nekaterimi reveži devinsko-nabrežinske občine vlada že dalj časa veliko razburjenje, ker niso bili do tedaj prejeli nikake podpore iz sklada za zimsko pomoč.

18. februarja nam je načelnik tiskovnega urada pri generalnem vladnem komisariatu g. Cristano Ridomi poslal pismo, v katerem nam obširno pojasnjuje delovanje pristojnega urada tržaške prefekture. Ker nečemo nikomur delati krivice, naj danes pojasnimo, da se naša opazka ni tikala onih 780 tisoč lir, ki jih je nabrežinska podporna ustanova prejela in razdelila brezposelnim že ob preteklem božiču. V člančiču smo mislili na tistih 151 podpore potrebnih starikov, za katere je tukajšnja podporna ustanova že decembra prosila 755 tisoč lir iz sklada za zimsko pomoč. G. Ridomi trdi, da je ta znesek tržaški pododbor za zimsko pomoč odobril na seji v ponedeljek 13. januarja, ter ga še isti teden poslal v Nabrežino.

G. načelnik se je tu prav gotovo nekoliko zmotil. Ta seja ni mogla biti v ponedeljek 13. januarja (13. januarja je bil petek), ker so omenjeni znesek v Nabrežini delili šele v soboto, 18. februarja in je zato seja bila najbrž v ponedeljek 13. februarja.

Naša pritožba je zato bila popolnoma utemeljena. Tem bolj, če je pripomogla, da so se gospodje na prefekturi podvzivali.

G. Ridomiju se pa prav lepo zahvaljujemo za prijazno pojasnilo.

BRIŠČIKI

Nemalo smo se začudili, ko smo zvedeli, da se je na proseški železniški postaji ustanovila italijanska ljudska šola. Prav gotovo bi se v to zadevo ne vmešali, saj nikakor nečemo italijanskim otrokom oporekati pravice do lastne šole, če ne bi tudi v Briščkih živo občutili potrebo po slovenski šoli. V vasi imamo od 15 do 20 šoloobveznih otrok, ki morajo dnevno pol ure pešati na Opčine. Če so za 9 laških otrok ustanovili šolo, morajo oblastva isto narediti za 20 slovenskih.

Zato pozivamo zgoniško občino, naj v enega izmed bodočih gospodarskih načrtov vključijo tudi predlog za gradnjo šolskega poslopja v Briščkih. Upamo, da bo prefek-

tura to zahtevo podprla, saj resnična demokratična vlada ne sme poznati dvojne mere za državljane, ki vsi plačujejo davke in so pred zakonom enakopravni!

OPČINE

Vsi Openci smo lahko priče, kako se pri nas živahno razvija gradbena dejavnost. Pri najboljši volji pa na žalost ne moremo reči, da se ta dejavnost blagodejno odraža med vsemi sloji našega ljudstva. Oblastva seveda največ grade za begunce iz Istre, tu pa tam se opogumi tudi kak zasebnik. Nihče se pa ne zmeni za žal premnoge domačine, ki še danes, 11 let po vojni, bivajo v barakah. Opčine so med zadnjo vojno bile hudo bombardirane in so se zato mnogi zatekli v barake. Nedopustno in sramotno pa je, da so se barake ohranile do danes. Čudimo se, da je Zavod za ljudske hiše (IACP), ki je ponekod tako bogato gradil, bil na Opčinah tako skop. Takoj po vojni so sicer zgradili nekaj hiš ob kraški ulici, a to je vse. Pričakujemo, da bo IACP v bodočem poslovanju zgradil nekaj hiš v naši vasi in s tem popravil krivico, ki jo je naredil Opencem. Kaj pa tržaška občina? Zakaj ni imela srca za tiste občane, ki živijo v za človeka nedostojnih stanovanjih? Zakaj ni doslej opozorila IACP na hudo stanovanjsko krizo na Opčinah? Ta njen nerazumljiv molk si bomo dobro zapomnili ob prihodnjih volitvah.

V stari vasi so ceste v obupnem stanju in je nujno potrebno, da se čimprej popravijo.

V noči med nedeljo in ponedeljkom se je pri Obelisku zgodila huda prometna nesreča, katere žrtev je postal 28-letni Aldo Grmek iz Trsta. S prijateljem sta se na motorju vračala v Trst, ko sta iz še neznanih razlogov zavila s ceste ter treščila na tla. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je Grmek v bolnici izdihnil.

Naj v miru počiva! Težko prizadetim staršem globoko sožalje.

SV. JAKOB

Izredno huda burja, ki je preteklo soboto in nedeljo divjala po Trstu, je povzročila celo vrsto nesreč. Najresnejša nezgoda se je pa preteklo nedeljo pripetila znanemu slovenskemu duhovniku msgr. Ivanu Omerzi. Močan sunek burje ga je na ulici nepričakovano vrgel na tla, tako da si je duhovnik zlomil nogo v desnem gležnju ter zadobil razne poškodbe na glavi. Odpeljali so ga v bolnico, kjer se bo moral zdraviti 40 dni.

Uglednemu dušnemu pastirju želijo njegovi prijatelji in znanci, da čimprej popolnoma okreva ter se vrne med zaupane mu ovčice.

NABREŽINA

Pretekli torek je velika množica Nabrežincev in tudi okoličanov spremila k večnemu počitku 76-letnega Antona Cimadora. S pokojnikom je naša vas zgubila zadnjega predstavnika tistega pokolenja, ki je zoralo ledino v tukajšnji kamnoseški industriji. Anton Cimador je bil odličen kamnoseški mojster, ki je vzgojil kader delavcev, katerih zasluga je, da je nabrežinski kamen zaslovel široko po svetu. Pokojnik pa ni bil le mojster, temveč svoj čas tudi politični delavec, socialist, ki se je vsestransko ho-

ril za napredek in boljšo bodočnost delovnega ljudstva. Bil je med drugim tudi ustanovitelj bolniške blagajne ter Delavskih združenj v Nabrežini. Kljub svojim velikim zaslugam in svojemu 63-letnemu nepretrganemu delu v raznih industrijskih podjetjih je zadnja leta moral preživeti ob beraški pokojnini 5300 lir mesečno. Taka je usoda, ki jo po krivici morajo doživljati naši najstarejši in najbolj zaslužni delavci.

Naj njegovi plemeniti duši sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

GROPADA

Kakor lonjerske, bazovske in druge mlekarice se tudi naše ostro borijo s konkurenco, ki jo zadnja leta vodi podjetje grafa Marzotta na Tržaškem. Novi list je že napisal, kaj bi morala oblastva ukreniti, da se zaščitijo pravice in koristi domačih proizvajalcev mleka, vendar smo tudi Gropajci trdno prepričani, da bi le ustanovitev srednje mlekarne na tržaškem podeželju mogla rešiti to našo življenjsko važno vprašanje. Upamo, da se v bližnji bodočnosti najdejo ljudje, ki si bodo osvojili to misel ter jo tudi skušali uresničiti.

V Gropadi imamo še drugo važno vprašanje, ki je letos postalo zelo pereče. Do konca preteklega leta smo Gropajci lahko nemočno gnali živino na pašo ter sekali drva na svojem jusarskem zemljišču, ki je po razmejitvi ostalo v Jugoslaviji. Letos pa nam tamkajšnja oblastva tega več ne dovoli, ker so baje vsa jusarska zemljišča v Jugoslaviji postala last države. Najnovejši ukrep je vasi povzročil znatno škodo, saj imamo Gropajci mnogo živine, sorazmerno celo več kot Bazovci. Mnjenja smo, da bi se Italija in Jugoslavija morali domeniti tudi o tej zadevi, in sicer tako, da bi nihče ne trpel najmanjše škode. Zato naprošamo tukajšnje oblastnike, naj načno tudi to vprašanje.

TRNOVCA

V časnikih se bolj poredko oglašamo, ker smo pač majhna vas, ki šteje komaj 17 hiš. Vendar imamo tudi mi svoje skrbi in težave, ki bi jih radi povedali javnosti. Naši ljudje se pretežno bavijo s kmetijstvom, ki pa na žalost ne prinaša vsem dovolj dohodkov. Nekateri zato delajo v nabrežinskih kamnolomih in v drugih industrijskih podjetjih.

Letošnja zima nas je hudo prizadela. Zdi se, da je uničena skoraj vsa ozimna pšenica, katero moramo sedaj podsejati. Seveda bomo pri tem izgubili ogromno časa in imeli poleg tega tudi nove stroške.

Večkrat se nam pri živini zgodijo hude nesreče. Letos je nekemu vaščanu poginila junica, lani pa sta v vasi erknili dve kravi, ker sta požrli žeblje ali kos žice. S takimi nesrečami so naši kmetje zelo prizadeti. Temu bi lahko odpomogli, če bi se tudi v naših vaseh ustanovila zavarovalnica za živino. Slične ustanove že obstajajo na Tržaškem in se je izkazalo, da so zelo koristne. Kaj čakajo naši kmetovalci?

Naj še obvestimo pristojna oblastva, da je pot za Zgonik v zelo slabem stanju in da jo je treba čimprej popraviti.

SPREMEMBA VOZNEGA REDA

S 1. marcem je uprava državnih železnic ukinila naslednje vlake: Trst-Tržič, ki je odhajal iz Trsta ob 20. uri; Trst-Tržič ob 0.50 in Tržič-Trst, ki je privozil v Trst ob 22.15.

Vlak za Videm, ki je odhajal iz Trsta ob 19.40, pojde odslej ob 19.58.

— Dopisi iz Goriške —

»ATA« ZAHTEVA VIŠJE VOZNINE

V torek preteklega tedna je mestni upravni odbor imel sejo. Župan je svoje tovariše iznenadil z razstavo 40 slik, ki jih mestna uprava namerava razdeliti šolam in drugim ustanovam za bolj uspešno poučevanje.

Ko so si gospodje ogledali slike, so se lotili obširnega dnevnega reda. Za nakup pohištva v novi ljudski šoli v Stražicah so določili 1.500.000 lir; nakupili bodo tudi nove uniforme za občinske stražnike.

Najdalje so se pa ustavili pri zahtevi avtobusnega podjetja ATA, naj se voznina zviša za 5 lir. Povišek je po mnenju podjetja potreben, ker so tri proge, in sicer št. 2 (bolnice), 5 (pokopališče in letališče) ter 8 (Pevma) popolnoma pasivne. Poleg tega se ATA sklicuje na znatno povišanje plač uslužbencem, na večji prometni davek itd. Zato naj bi bilo podjetje ali prisiljeno ukiniti tri proge ter vreči na cesto precejšnje število nameščencev ali pa se mu mora dovoliti povišek 5 lir pri listku.

Novi list je že pred več meseci napovedal, da bo ATA v kratkem nekaj takega zahtevala. Že tedaj temu povišanju ugovarjali. Proge so bile prav tako pasivne, ko je vozil Ribič in morda še bolj kot danes. ATA je za to vedela.

Sodimo tudi, da je bilo občinstvo mnogo bolj zadovoljno z Ribičevimi avtobusi, ki so bili sicer na zunaj grši in bolj obrabljeni, a so imeli bržkone odličnejše stroje in prav gotovo niso tako »rukali« kot današnji. Ribiču niso hoteli v ničemer popustiti in ga je ATA s svojo grdo ponudbo, da ne rabimo hujšega izraza, izpodrinila.

Zakaj bi morala Gorica draže plačevati vozne listke, ko vemo, da jih po drugih mestih plačujejo celo po 20 lir. Naj poudarimo, da sta pri nas nafta in bencin cenejša, ker uživajo tukajšnja podjetja dobrote prostecne.

Upravni odbor v tej stvari še ničesar ni sklenil. Uprl pa se je, da bi bile tri pasivne proge ukinjene.

S to zadevo se bo moral pečati še občinski svet.

TRGOVINSKA ZBORNICA IN MEDNARODNI PROMET

Goriška trgovinska zbornica je pretekli teden ponovno razpravljala o mednarodnem prometu. Kot doslej je tudi to pot odločno zavrgla načrt, da bi se zgradila nova železniška proga Zagraj—Sv. Ivan ob Nadiži, o kateri smo že večkrat poročali. Zbornica je soglasno odobrila resolucijo, ki jo je poslala vsem pristojnim ministrstvom. Priznati je treba, da je zelo dobro utemeljena in da bo morda res prepričala tudi ministrstva, ki odločajo o tem za Gorico življenjsko važnem vprašanju. Skrajšanje proge med Avstrijo in Trstom bi bilo le tedaj pomembno, če bi ostala v veljavi tako imenovana jadranska tarifa, ki je pa zadnja mednarodna železniška konferenca na Dunaju ni podaljšala. Zato stopa ponovno v ospredje konkurenčna sposobnost jugoslovanskih in italijanskih železnic, kar je tudi potrdil zadnji železniški dogovor, ki sta ga 2. februarja sklenili v Mariboru Avstrija in Ju-

goslavija in stopi v veljavo 1. marca. Avstrija je po tem dogovoru dala prednost prometu po jugoslovanskih železnicah.

Italija more dvigniti svojo konkurenčnost le z izboljšanjem železniškega prometa na progi Trst—Gorica—Videm—Trbiž. To je mogoče doseči, ako se na tej progi zgradi dvojni tir, kjer ga še ni.

Gradnja proge Zagraj—Sv. Ivan je treba opustiti, ker bi z njo ničesar ne dosegli. Obnoviti pa morajo železniški promet med Italijo in Jugoslavijo pri Gorici in Trbižu, saj sta se obe državi že lani v marcu dogovorili, da bosta to vprašanje proučili.

Ves blagovni promet med Italijo in Jugoslavijo bi bilo treba usmeriti po goriški železnici. Tudi avstrijsko, češko in madžarsko blago bi lahko prevažali po tej najkrajši progi: Beljak — Jesenice — Podbrdo — Gorica — Trst.

Iz tega sledi, da je treba zgraditi novo železniško postajo na meji med Šempetrom in Gorico, saj je na tamkajšnji ravnini dovolj lepega prostora za carinske urade, pomožne tise in druge naprave, ki jih zahteva mednarodni promet. Novo železniško postajo bi bilo treba preko Štandreža povezati z Rubijami in s progo za Trst. Tako bi se proga skrajšala, pravi resolucija, za 4 km in pol in bi bila nekoliko krajša kot ona iz Nove Gorice preko Opčin v Trst.

IZ SOVODENJ

Albinu Tomšiču in njegovi mladi ženi Pavli se je rodil sinček, ki so mu dali ime Slavko. Vaščani jima iskreno čestitajo.

Naši občini je odbor za zimsko pomoč odobril 250 tisoč lir podpore za reveže in brezposelne.

Ko se odboru zakvaljujemo za dano pomoč, pripominjamo, da je v Sovodnjah in v drugih vaseh naše občine še vedno nekaj družin brez doma. Tudi naše ceste so potrebne poprave. Zato bi bilo umestno, da se nas oblastva prihodnjic spomnijo z večjim zneskom.

ŠTEVERJAN

Odbor za zimsko pomoč je v ponedeljek preteklega tedna odobril izplačilo nadaljnjih 50 tisoč lir za podporo revnim in brezposelnim. Poleg tega je naši občini nakazal še 459.657 lir za popravilo hiš in občinskih cest. Naše ljudstvo je oblastvom zelo hvaležno za podporo, vendar bi jih radi opozorili še na najbolj živo potrebo vseh vasi naše občine, in sicer na vodovod.

G. prefekt se je poleti sam prepričal, koliko troljenja in muk nam povzroča pomanjkanje zdrave pitne vode. Zelo težko smo prenašali letošnji mraz, saj smo imeli zares pravi pekel zaradi pomanjkanja vode.

Kmalu bo 40 let, odkar smo v Italiji in ves ta čas moledujemo za vodovod. Med vsemi oblastmi pa je prav prefektura poklicana, da čimprej ugodi našim potrebam. Prefektura naj poskrbi, da Rim reši to naše življenjsko vprašanje.

IZ PEVME

Čujemo, da je mestni upravni odbor na zadnji seji med drugim razpravljal tudi o predlogu avtobusnega podjetja ATA, da se ukine pevmska proga, ali da se voznina zvi-

ša za 5 lir. Z zadovoljstvom smo pa sprejeli vest, da so se odborniki in župan izrekli proti predlogu. Nimamo sicer vpogleda v knjige in račune podjetja, vendar zelo dvomimo, da je povišanje voznine zares opravičeno in utemeljeno. Z vso ogorčenostjo pa protestiramo proti morebitni ukinitvi naše proge.

JAZBINE

Svoj čas smo z velikim veseljem poročali, da je ministrstvo določilo pet milijonov lir za gradnjo nove ljudske šole v Jazbinah. To poslopje je nujno potrebno in želimo, da bi se čimprej pričelo graditi.

Sezidati pa ga je treba prav v naši vasi in ne morda kje na Valerišču, kamor bi imeli naši otroci uro hoda. Zato že danes opozarjamo vse tiste, ki nas hočejo ovirati pri gradnji toliko zaželene šole, naj bodo resnični demokratje in spoštujejo voljo vsega ljudstva v vasi. V kratkem bodo blagoslovili novo cerkev. V njeno bližino spada tudi ljudska šola.

Tem delom bo sledila, tako upamo, tudi električna luč, za katero prosimo že leta in leta. V zadnjem času so nam začeli obljubljati tudi vodovod. Nobena briška vas ni zaradi pomanjkanja vode pretrpela v februarjem mrazu toliko gorja kot naša. To so trenutno naše žive gospodarske, zdravstvene in kulturne potrebe. Vsakomur bomo hvaležni, ki nam bo pomagal, da se čimprej uresničijo.

OBMEJNI PROMET

Obmejni promet postaja čedalje bolj živahen. Doslej so na Goriškem izdali skupno 42.221 prepustnic, in sicer 25.955 na jugoslovanski, 16.766 pa na italijanski strani.

Veliko Jugoslovancev je bilo v Gorici zlasti v četrtek preteklega tedna, ko je bil običajni sejem.

Trgovci so bili, kakor se zdi, prav zadovoljni s kupčijo.

IZ DOBERDOBA

Preteklo soboto je imel občinski svet redno sejo. Svetovalci so razpravljali o javni razsvetljavi, nagradi za župana, nakupu nekega zemljišča v Dolu, o občinski vojni škodi, o seznamu občinskih revežev in drugih zadevah.

Odbor za zimsko pomoč je odobril naši občini 200.000 lir podpore za reveže in brezposelne.

Mraz in burja sta nas doslej precej mučila. Upamo pa, da se bo zima v kratkem od nas poslovila. Goriški in tržaški lovci nas skoro vsako nedeljo obiščejo; enkrat se ustavijo pri nas, drugič pa v Jamljah. Z zanimanjem jih opazujemo, kako vneto zasledujejo prebrisano zvitorepko. Ko pa odhajajo domov, jih ne vidimo, in zato ne vemo, koliko uspeha imajo pri lovu.

IZ GRADIŠKE

V nedeljo je goriški nadškof msgr. Ambrosi blagoslovil novo mladinsko gledališče v našem mestu. Prisoten je bil tudi prefekt dr. De Zerbi. Pomen te kulturne ustanove sta orisala župan in mestni župnik, ob zaključku pa je spregovoril še nekaj besed tudi goriški nadpastir.

RODITELJSKI SEŠTANJEK

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici želi spomniti starše dijakov, ki obiskujejo to šolo, da bo naslednji roditeljski sestaneček v nedeljo, dne 4. marca, ob 10. uri na šoli, kakor je bilo soglasno sklenjeno na zadnjem sestanku.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Huda zima in sneg sta nam pokvarila pustne dneve. Vse hrupne maškarade, na katere so se s tako vneto pripravljeni po vaseh okoli Čedadu, so morale odpasti.

Le v Šentlenartski dolini so kljub hude-mu mrazu počastili pusta z uspelo maškarado. Tam je že stara navada, da priredijo fantje komedijo, v kateri postavljajo v zasmech kako tipično osebo ali kak zanimiv dogodek. Letos so jim prav prišli deloma zelo resni in žalostni, deloma pa smešni dogodki v Kosci, ki so čitateljem Novega lista že dobro znani. Zloglasni laški vikar Boldarino je moral to vas zapustiti in se preseliti v Furlanijo. Ključev tamkajšnjega župnišča pa ni izročil, kakor bi moral storiti, gospodu dekanu v Šempetru, marveč nekemu svojemu podrepaniku, ker je župnišče slučajno še vedno vpisano v katastru na njegovo ime. Ker je novi župnik g. Kjačič Slovenec, mu lastnik ni hotel izročiti ključev. Upiral se je cerkvenim predstojnikom in trdo držal ključ, ker sta ga tako počuli Boldarino in »komitat«. Novi župnik je zato s svojim pohištvo na cesti. Cerkevna oblast se ni upala dražiti gospodov komitažev s cerkvenimi ukrepi in je vso zadevo izročila svetni oblasti. Nato se je začelo čudno romanje h ključarju v Kosci. O-

rožniki, sodnik, deželni poslanec in druga gospoda je živahno zahajala k domišljavemu možu in ga skušala »prepričati«, naj izroči ključ, novemu župniku. Ta komedija se nadaljuje! Končno je nastopil tudi sam škof, seveda ne oni iz Vidma, marveč iz Concordie, male škofije med videmsko in beneško nadškofijo. Na pustni torek je prišel v Kosco v primerni škofovski obleki in v spremstvu svojega generalnega vikarja ter drugih gospodov iz škofijske pisarne. Šel je od hiše do hiše in povedal, da govori ves svet o neslogi, ki vlada v Kosci, in da more samo on, ki je škof »Concordie«, prineesti slogo.

Pri Boldarinovcih je zagovarjal Boldarina in obljubljal, da ga bo zopet poslal nazaj, ako se bodo dobro izkazali s klobasami in jajci; pri ostalih družinah pa je nasprotno trdil. Vsa ta komedija je žela velik uspeh, ker je škof »sloge« odnesel iz Kosce vrhano pletnico klobas in jaje.

Ta lepo naučena in pomembna »maškarada« je predmet smeha in različnega tolmačenja po vseh nadiških dolinah, v našem mestu in po deželi. Medtem se pa v Kosci resnična komedija nadaljuje tudi v postnem času.

Novi g. župnik je še vedno na cesti, lastnik »ključev« se pa roga cerkvenim in po-

svetnim oblastem, kajti dobro ve, da se mu ne bo nič hudega zgodilo. Verno ljudstvo pa se boji nastopiti s silo, ker bi se mu lahko zgodilo tako kot onim iz »Beneške čete«. Boldarino pa je trajno v zvezi z »lastnikom« župnišča in prireja razne sestanke v Vidmu, Čedadu in drugod. Njegovo ime bo ostalo daleč naokoli in za vedno v zvezi z mrzlim pustom leta 1956.

IZ RABLJA

V torek preteklega tedna se je v našem rudniku smrtno ponesrečil 57-letni rudar Maks Mlekuž iz Koritnice pri Bovecu. Po sporazumu med Italijo in Jugoslavijo je zaposlenih v rudniku še precej rudarjev z Bovškega. Vsako soboto gredo domov in se v ponedeljek preko Predila zopet vračajo na delo.

Mlekuža je zasul plaz kamenja. Njegovi prijatelji mu niso mogli nič pomagati, čeprav so ga odkopali izpod grušča. Tudi pomoč zdravnika dr. Laura ga ni mogla več priklicati v življenje, ker ga je plaz zadušil ali pa je umrl za hudo notranjo izkrvavitvijo.

Na kraj nesreče so prišli tudi orožniki in upravitelji rudnika ter pregledali vzroke nesreče. Pokojnika so pokopali v četrtek v domači vasi.

Naj mu sveti večna luč. Njegovi ženi in sinovoma izražamo globoko sožalje. Upamo, da se jih bo uprava podjetja človekoljubno in velikodušno spomnila.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Princa so iz Nairobija odpeljali sedemdeset kilometrov daleč v malaričen kraj. Stara gospa Mac Millan, ki je že dolgo let z možem živela v koloniji, je imela tam lovsko pristavo. Tja so zaprli moža, ki je s prestola padel v ujetništvo. Tri častnike so mu pustili kot spremstvo in za postrežbo. Čudna podobnost z ujetim Maksimilijanom, s katerim so po njegovem padcu delili usodo zadnji trije častniki.

Stari Angležinji se je ujeti princ smilil. Nosila mu je čokolade in knjige. Tudi stari major Roy Wititt je prihajal v vilo na obiske. Z ujetnikom sta obujala spomine, ko sta še kot lovska tovariša lovila v Kongu tigre in leve. Dnevi so počasi minevali v brezdelju in brez poročil z doma. Na sprehode v malarično okolico ni bilo mogoče hoditi.

Tako se je približal božič leta 1941. Nič kaj ni bil vesel. Amadeja je vrgel na posteljo hud tifus. Ko si je malo opomogel, so mu dovolili pisati ženi Ani v Miramar. O boleznih ni pisal; ženi in otrokoma je voščil le za novo leto ter povedal, da upa na gotovo svidenje. Prosil je, naj mu kmalu odgovorijo. Pismo je tako kot vsakega preprostega vojaka, ki biva ločen od svojih dragih. V njem ni kakega dinastičnega sijaja. — Saj edino boleost je skupna vsem zemljanom brez razlike stanu ali oblasti. Zato lahko pišem o žaloigri kakega princa prav tako s človeškim sočutjem kot o življenju kogarkoli izmed nas. —

Prosil je družino, naj mu kmalu odpiše. Solze so kapale na papir, ko so žena in

hčerke pisale očetu. Pismo pa ga ni več našlo — bil je že mrtev.

Še bolan je preprosil angleško poveljstvo, da mu dovoli obiskati ujetniško taborišče svojih nekdanjih vojakov v Mitubiri. Noter ga niso pustili. Z avtom se je počasi vozil okrog visoke žične ograje, kjer so se dregnjali njegovi vojni tovariši. Skozi mrežo so si podajali roke, enaki z enakimi, in se poslavljali — za vedno.

Bolan na srcu in telesu se je princ, ki ga je politika vladajočih vrgla na dno življenja, vrnil v svojo koočo pred pragozdom. Proti koncu januarja ga je spet popadel tifus. Odpeljali so ga v vojaško bolnišnico v Nairobi. Ležal je na železnem posteljnjaku; ker je bil prekratek, so bolniku podložili pod noge lesen stol. Prijatelj Wititt je dosegel, da so že težko bolnega prenesli na zasebno kliniko. Vsak dan je hodil k njemu in mu nosil sadja, ker je bolnika mučila neprestana žeja.

Prvega marca je pritisnila še močna pljučnica. Konec se je približeval z naglimi koraki. Naslednje jutro so britanska oblastva poklicala k nekdanjemu podkralju generala Nasija in Verina, upravitelja podkraljeve hiše. Temu je narekoval svojo poslednjo voljo. Zvečer je še s slabotnim glasom vprašal: »Je prišlo pismo od Anc in otrok?« Ko je zdravnik zanikal, se je umirajočemu potočila solza čez lice.

Prihajali so na obisk vsi angleški generali v prestolnici Kenije in so občutili nekak sram pred mirno vdanostjo že smrti zapisanega moža.

Proti polnoči je že šlo, ko je bolnik zaprosil vode. Popil je in vzdihnil, da so ga okoli stojči še slišali: »Zakaj me ni zadela krogla na Ambi — da bi ne umiral tu — tako sramotno —«. Nekaj trenutkov je še molčal, nato je, kot da obračunava s svojo vestjo, končal: »Ne, ne, gola nečimernost — znati je treba umreti tudi v bolnišnici — brez slave.«

V zgodnjih jutranjih urah 3. marca je zatislil oči.

Tisti dan popoldne je prišlo toliko pričakovano pismo od družine iz Miramara. Prepozno! — Zakletev nekoč ponižanih in razžaljenih se je še enkrat izpolnila.

Čudna so pota usode in pravice narave že na tem svetu. Vladavina in oblastniki, ki so prekrizanih rok gledali, kako je padlo zagrinjalo ob koncu žaloigre v Abesiniji, so kmalu potem tudi sami občutili, da se vse hudo že v tem življenju poplača.

(Nadaljevanje)

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

GOSPODARSTVO

Vrtnar v marcu

Naših navodil za februar ni najbrž nihče izpolnil. Saj jih tudi ni mogel zaradi hudega mraza, ki je povzročil v vrtnarstvu ogromno škodo. Kaj hočemo! Vrtnarstvo in kmetijstvo sta obrti, ki ju ne moremo opravljati v hiši, zato se moramo hoté ali nehoté sprijazniti z vsemi posledicami, ki jih prinese s seboj pomanjkanje strehe. Zaradi trenutnih neuspehov ne bomo klonili z glavo in izgubili veselja do dela. Saj velja tudi za nas napoved: V znoju svojega obraza si boš služil svoj kruh.

Česar nismo mogli izvršiti v februarju, moramo opraviti v marcu. Zato prečitaj še enkrat navodila za februar. K temu se pa pridružujejo še mnoga nova opravila:

V tem mesecu sejemo na prosto poleg peteršilja, korenčka, špinaca in vrtné pese še radič, solato, blitev, mesečne redkvice, čebulček (seme) in črni koren. V toplo gredo — včasih zadostuje tudi sončna lega pod kakim zidom — sejemo pa kapusnice, to je ohrovt (vrzote), kolerabice, zgodnji kapus in paradižnike.

Radiča (zelenega solatnika) posejemo na vsak kvadratni meter po 5—10 gramov. V vsakem gramu je okoli 700 semen, od katerih jih navadno izkali 80% in tudi več. Semena mora biti pokrita z 1 cm debelo plastjo zemlje in izkali v 5 do 8 dneh. (Rdeči radič sejemo od aprila do konca junija.)

Solata ima v vsakem gramu okoli 800 semen, ki izkalijo kak dan pozneje kot radič. Navadno sejemo solato pregosto. Za sedanjo setev so priporočljive naslednje vrste solat: »kraljica majnika«, »ljubljska ledenka« in »trokadero«. Pozneje bomo močnejše solatice presadili, da dobimo trde glavice.

Blitev (blede) je vedno bolj cenjena povrtnina, ki jo uživamo v raznih oblikah skozi vse leto. Imamo dve vrsti blitev: zeleno, katero sejemo bolj gosto in potem žanjemo kot špinaco, in orjaško sorto z močnim, belim stebлом, pri kateri obiramo liste s stebli vred: tudi sama stebla so užitna, če so kuhana, zabeljena z oljem in okisana. Če hočemo imeti orjaško blitev, jo moramo primerno razredčiti. V gramu je 60 do 90 semen. Če so pokrita z dvema prstoma debelo plastjo zemlje, izkalijo v 10 do 15 dneh.

Najbolj priporočljive vrste ohrovt (vrzot) so domače štandreške, ki spadajo k sorti »železna glava«. Če hočemo imeti bolj zgodnje sorte, sejemo zgodnjo »ulnsko«, ki je enaka »zgodnji iz Astie«. Za zgodnji kapus so priporočljive sorte »brunšviški«, »Enkui-zem« in »Dittnar«. Lahko pa sejemo še bolj zgodnjo sorto, in sicer »volovsko srce Jersey«. V gramu kapusnic je nekaj nad 300 semen, ki izkalijo v 4 do 6 dneh, potem ko smo jih pokrili z 1 prstom debelo plastjo zemlje.

Ta mesec nehamo saditi česen, čebulček, šaljotko — strokarico. Zadnji čas je, da sadimo bob.

V marcu sadimo vse sorte grahov od najzgodnejšega »ekspres Alasko« in bolj priporočljivega »ekspres z dolgimi stroki« (generoso, Beautiful) do grahov z zgrbančenim zrnjem, kot so »senator«, »telefon«, »alderman« in drugi.

ČE JE VINO ŠE MOTNO

Sedaj je že čas, da bi bila vina bistra, kristalno čista. Tudi mraza je bilo dovolj, da bi se v vinu lahko strdile vse beljakovine in druge snovi ter padle v drožje. Če se to ni zgodilo in so vina še motna, imajo kako napako, mogoče pa tudi bolezen.

Če imajo vina v sebi še kaj sladkobe, se nočejo ubrisati. Četudi bi taka vina čistili s kemičnimi sredstvi ali filtrirali, bi se motnost kljub temu kmalu zopet pojavila. Zato nimamo drugega izhoda, kot da vina prodamo ali jih hranimo do maja meseca, ko bodo ponovno vrele. Da pa se do tedaj ne pokvari, jim je potrebno takoj dodati po eno kocko »enososine« na hl.

Če je vino motno in ima nekoliko grenkljat okus, in če ugotovimo, ko ga stresemo v steklenici, da se tvori mnogo plina, lahko sklepamo, da je godno za zavrelico. To vino moramo takoj pretočiti in mu med pretakanjem dodati po eno kocko »solfitotantina« in eno kocko »enososine« na hl. Tudi na ta način se vino ne bo učistilo, a bo vsaj dobro za domačo rabo. Vzroka zavrelice sta pri nas navadno dva: prepozna ločitev vina od drožij, ki začnejo gniti, in sodi s staro grampo (vinskim kamnom); določene glivice pričnejo grampo — vinski kamen — razjedati in se tako tvori plin in neka grenka snov, ki vino zagrenita. Taka vina bi bilo potrebno pasterezirati, a ker takih priprav nimamo, jih zdravimo s »solfitotantinom« in »enososino«. Zdraviti pa jih moramo, brž ko smo bolezen opazili. Vsako odlašanje ima lahko za posledico, da moramo vino pozneje zlit v jarek.

Sportni pregled

NOGOMET

Nogometaši italijanske prestolnice so doživeli črno in žalostno nedeljo. Obe njeni moštvi Lazio in Roma sta se slabo odrezali. Roma je izgubila na igrišču Spala z 1:0, Lazio pa je doma igrala neodločeno s sicer nesrečno Triestino. Odkritosrčno lahko trdimo, da naj bodo kar zadovoljni, da jih naši domačini niso celo porazili. Tržačani so igrali boljše in bili polni pobud. Z veseljem ugotavljamo še to, da je bila ta nedelja že osma, odkar si Triestina pribori vedno vsaj po eno točko. Le tako dalje, saj se klubu in igralcem izplača ostati v prvi ligi! Zelo je presenetila s svojo odlično zmago (4:1) Atalanta, medtem ko ostali izidi odgovarjajo dejanski moči moštev.

V Jugoslaviji se nogometaši pridno pripravljajo na bližnje prvenstvo. V nedeljo sta se srečali v Zagrebu moštvi Dinamo in Partizana. Zmagali so povsem zasluženoma igralci Dinamo, vendar ne smemo pozabiti, da sta manjkala Partizanu Milutinović in Bobek. Namesto njih so preizkusili mlade igralce. Med temi se je sijajno izkazal v napadu Zagrebčan Kolonič; v голу pa Šoškič, ki bo v prihodnjem prvenstvu verjetno branil Partizanova vrata.

DRSANJE

V Helsinkih so proglasili Rusa Grišina za najboljšega hitrostnega drsalca v Evropi. Zanimivo je to, da se je svetovni prvak Gončarenko uvrstil šele na 4. mesto.

V soboto in nedeljo so tekmovali v Ljubljani za naslov državnega prvaka v umetnem drsanju. Med moškimi je zmagal Resman, med ženskimi pa Gala Nevenka. O njeni zmagi nihče ni dvomil, saj jo je na Dunaju več mesecev vadal priznani mojster Schaefer. Od mladink se je najbolje odrezala Andrée, med mladinci pa Peršin. Nevenka

Če pa je vino drugače zdravo, okusno, primerno kislo, a motno, ga moramo le očistiti. Čistil je vse polno: od svežega mleka in jajčnih beljakov do želatine, španske zemlje, prežgane goveje krvi in nekaterih kemičnih čistil, ki pa niso vsa dovoljena v Italiji, razen če čistimo vino za lastno rabo. V vsakem primeru moramo motnim vinom pred čiščenjem dodati po eno kocko »enososine« ali 10 gramov metabisulfitna na hl in šele potem dodati določeno čistilo. Od čistil svetujemo predvsem želatino in špansko zemljo, za lastno rabo pa čistilo »lampo« ali »rapid«.

Najbolj učinkovita je čista želatina v tankih lističih, katere vzamemo po 10 gramov na 100 litrov vina. Kako naj natančno ravnaj z želatino, ti pove oni, ki želatino prodaja. Opozoriti pa moramo, da želatina večkrat ne učinkuje, če ne dodamo prej vinu po 10 gramov čreslovine — tanina — na hl. Želatino se namreč v vinu veže s čreslovino.

Španska zemlja (terra du Lebrija) je posebne sorte ilovica, katero najprej namakamo v vodi, da se odstranijo vse umazane in slabo dišče snovi, potem pa blatu dolijemo nekoliko vina in z roko vse dobro premečkamo, nato dolijemo še drugega vina, premešamo in vse skupaj zlijemo v sod k ostalemu vinu. V sodu moramo vino zopet dobro premešati in ga pustiti pri miru za 10 dni. Med tem časom se bo vino učistilo, nakar ga pretočimo.

Čistilo »lampo« se nahaja v dveh zavitkih. Vsakega zase moramo raztopiti v vreli vodi in vsakega zase zlit v sod ter dobro premešati. Najprej moramo raztopiti št. 1 in, ko je ta že v sodu, raztopimo še št. 2. Če bi napravili narobe, ne bi čistilo učinkovalo. To sredstvo deluje zelo hitro, navadno lahko pretočimo vino že 4. dan.

in Resman sta zmagala v tekmi starejših dvojic, med mlajšimi pa Peršin in Andrée.

SMUCANJE

Letošnji olimpijski zmagovalec Hyvärinen se je v Holmenkollenu maščeval nad tem, da se je slabo uvrstil na finskem državnem prvenstvu v skokih. Z veliko prednostjo je pustil za sabo vse najboljše finske in norveške skakalce. Poleg njega se je posebno izkazal Nemeč Lesser s tem, da je casedel odlično 3. mesto skupno s Kallakorpijem in pred Kirjonenom.

V Ljubljani so se slabo odrezali jugoslovanski skakalci, ki so si pustili pred nosom iztrgati prvo in drugo mesto od Avstrijcev. Zmagal je mladi Müller, slede mu Bradl, Rogelj in šele na 4. mestu Zidar.

KOSARKA

Tržaška Ginnastica je zgubila proti Reyerju iz Benetk. Tako je le malo upanja, da bi v prihodnjem prvenstvu igrala še naprej v A-ligi. Zelo pomemben uspeh so dosegli francoski košarkarji s tem, da so v krasni igri porazili izbrano moštvo SZ z 61:55. Pred tekmo sta se pomerili tudi ženski reprezentanci. Rusinje so se odrezale boljše kot moški rojaki, saj so premagale Francozinje z 39:30. Že v Pragi so nekaj dni prej Rusi igrali precej slabo. Šele v podaljšku jim je uspelo premagati borbene Čehe s 74-67.

ATLETIKA

Osemnajstletni Avstralki Dawn Fraser je uspelo pred kratkim izboljšati svetovni rekord na 100 metrov. Že 20 let se to ni posrečilo nikomur. Sedaj pa je porušila še dva svetovna rekorda, in sicer na 220 y v času 2:21,2 in na 200 m v času 2:20,6.

Ker so dokazali, da je eden izmed najboljših ameriških tekačev na srednjih progah Wes Santee prejemal visoko plačilo za svoje nastope, ga je ameriška atletska zveza s težkim srcem diskvalificirala za vse življenje. Na bližnjih olimpiadah bodo Amerikanci to izgubo težko nadomestili.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Marij Kogoj je umrl

V 61. letu starosti je umrl preteklo soboto v Ljubljani skladatelj Marij Kogoj. Rojen je bil 27. aprila 1895 v Trstu. Ko mu je bilo tri leta, mu je umrl oče. Odslej je živel pri sorodnikih v očetovem rojstnem kraju Kanalu. Srednjo šolo je obiskoval v Gorici, a jo je kot osmošolec zapustil, da bi se posvetil izključno glasbi. Čeprav niso bila njegova otroška in dijaška leta lahka (študiral je ob podporah znancev in pokroviteljev, ki so verjeli v njegov talent), se je komaj tedaj začel njegov križev pot. V težkih razmerah je med prvo svetovno vojno odšel na Dunaj študirat na glasbeno akademijo. Preživljal se je večkrat celo s težkim tovarniškim delom, hkrati se je pa učil pri znanih dunajskih skladateljih in pedagogih Schreckerju in Schoenbergu. Po končani vojni se je za stalno preselil v Ljubljano, kjer pa ni našel ne razumevanja ne lažjega življenja. V neprestani borbi za zaslužek, da bi preživljal sebe, ženo in tri otroke, je pisal lepe, zahtevne, dovršene skladbe.

Poleg redkih skladb, ki so mu jih založile Umetniška založba Treh labodov in druge ustanove, je nekatere objavil v samozaložbi, vendar pa

je še mnogo njegovih pomembnih del neobjavljenih in javnosti neznanih. Najobsežnejše njegovo delo je opera *Črne maske*, ki je doživela svoj krst v Ljubljani 1929. leta. Kmalu za tem ga je ovil umski mrak. Od tedaj je živel pozabljen in odmaknjen.

Njegovo delo je dovolj obsežno in značilno, da mu lahko že zdaj določimo mesto, ki mu pripada v zgodovini slovenske glasbe. Kogoj je izrazil ekspresionist, ki je obvladal glasbeno umetnost kot malokdo pri nas v zadnjih dvajsetih letih, ter je eden najgenialnejših in najpopolnejših skladateljev, kar smo jih Slovenci imeli. Izmed skladateljev, ki jih je dal Sloveniji Trst, je gotovo najpomembnejši.

Velike zasluge za posredovanje njegovih del javnosti je imel njegov prijatelj pokojni zborovodja in pianist Srečko Kumar iz Kojskega, ki je še nekaj let po prvi svetovni vojni deloval v Trstu. Na koncertih, ki jih je prirejal v Trstu, po Italiji in pozneje v Jugoslaviji, je izvajal številna Kogojeva dela.

ALOJZ KUMER

SEMAFOR

Kulturno sodelovanje v Zg. Kašlju

V Vestniku, periodičnem glasilu koprške založbe Lipa, je pisatelj Miško Kranjec objavil razmišljanje o kulturnem delovanju v slovenskih obrobni pokrajinah. Znače takšnega kulturnega delovanja je našel v Crnomlju, v Kopru, celo v Celovcu, le za Trst ni imel besede, ko da Trst ne obstaja. Da je bil Trst torej po vojni kulturno res tako za luno? Da ostanemo samo pri publicistikah: kaj pa vrsta od Razgledov preko Setve in Stvarnosti do Sidra in Literarnih vaj, ki, kolikor vemo, nimajo nič vzporednega niti v osrednji Sloveniji? In vse te publikacije razen ene so nastale brez vsakih podpor iz lastnega nagiba skupin ljudi, ki jim je bilo kljub tveganju za svoj žep na tem, da slovenska beseda prosi za Trstu, Zamolčevati kulturno delo v Trstu je bilo ves čas po vojni nekako tiho geslo ljubljanske kulturne srenje. Čudno pa je, da se po vsem sodeč tega gesla drži naprej tudi Miško Kranjec, ki bi moral kot človek z obroba še bolje čutili, kaj lahko Trst doprinese slovenski kulturi ne glede na to, v katerem državnem sklopu se nahaja. Kot kulturnemu človeku mu ne bomo klicali v spomin tega, kar je rekel zadevno Ivan Cankar. Ali pa bi se po njegovem morala nehati slovenska kulturna meja na bloku pri Plavjah? Takšno gledanje bi presenečalo celo pri strojepiski kaj šele pri akademiku-nesnirtniku, ki je vrh tega sam vključil eno od slovenskih obrobni pokrajin v slovensko osrednjo kulturo. Vsekakor je čudno, da bi rajše iztaknil kaj kulturnega življenja v Zgornjem Kašlju kot pa v Trstu, in to v istem časopisu, ki v dolgem članku najavlja novo delo tržaškega pisatelja.

POLIKARF

Cinemascope in Slovenci

Ponedeljkov Slovenski Poročevalec. Osmrtnica slovenskega skladatelja Marija Kogoj (25 besed vseh štiri pokojnikovo ime). V istem listu članek UMRL JE IZUMITELJ CINEMASCOPEA. Pol stolpa. Kaj je res — si mislim — pomembnejši za slovensko kulturo izumitelj Cinemascopea? Menda je razlog drugje: izumitelj Cinemascopea so Slovenci že odkrili, Kogoj pa še vedno čaka, da ga bodo.

DEVIN

Razstava Bogdana Groma

Naš rojak slikar Bogdan Grom razstavlja svoja dela v tržaški občinski umetniški galeriji na Velikem trgu. Vabimo občinstvo, naj si zanimivo in lepo razstavo ogleda.

Podrobno oceno njegovih razstavljenih del bo Novi list objavil enkrat prihodnjico.

P. Merku: Lahke skladbice za violino in klavir

Zbirka, ki jo je naš rojak Pavle Merku izdal, je namenjena vsem, katere uvajamo v skrivnostni svet glasbe. Na videz je vse, kar je tam napisano, tako enostavno in lahko, da premaga težave kar vsak začetnik. Violinski del je zares zelo lahek; če se pa ozremo na spremljavo je v njej toliko nenavadnega, da stojimo naenkrat pred čisto novimi in zelo zanimivimi problemi, ki odpirajo našo glasbi popolnoma nove poti.

Skladbice je osem: Kadenca, diatonska pesem, preludij, narodna pesem, lento, pastorela, molitev in studio. Po obsegu in obliki je vse skrajno jasno. Kar zadeva pa harmonična sredstva, so tu na nenavaden način nakopičena: disonantni glasovi, akordi, hromatika, istočasni dur in mol...

Skladatelj nas tu uvaja v svoj posebni svet glasbe, ki ga je treba razumeti in občutiti, kakor ga je on izsanjal. Vse je porojeno iz poezije, lepote in sanj. Ako si zaigramo na tak nežen način, kakor skladbice zahtevajo, bo iz njih vel duh skrivnostne rože, ki cvete okolnoči ob luninem svitu. Fantastične barve akordov so včasih sive, motne in nejasne, nerazrešene, kakor je nerazrešena uganika življenja — naenkrat pa svetle kakor sončna luč. Drugod so drobcene kakor prah na metu-

ljih krilih in, če se jih le dotaknemo, smo najlepše pomendrali...

S svojo vsebino je ta zbirka pri nas prva stopila iz navadne glasbe na področje impresionizma. Ako se bo pri svojem nadaljevanju uveljavljala v tako plemeniti obliki, nam bo ustvarila neko novo glasbeno obdobje.

IVAN GRBEC

STUDI GORIZIANI

Goriška Državna knjižnica izdaja v uredništvu njenega ravnatelja dr. Manzinija že več let znanstveno revijo *Studi Goriziani*. Pred dnevi je izšla decembrska številka. V njej objavlja mons. Valdemarin dolg članek o stari goriški cerkvi Brezmadežne (Immacolata) in o ženski bolnišnici, ki je stala ob njej. Pisec raziskuje letnico nastanka in spremembe v cerkvi v zvezi z marsikaterimi zanimivimi drobcami iz goriške preteklosti. Drugi članki razpravljajo o Slataperju (Manzini), o gradeškem pesniku Scaramuzzi (Spessot) in o starem furlanskem družinskem pravu (Lenardi). Spisi so sestavljeni s precejšnjo zgodovinsko natančnostjo, vendar številka ni tako razgibana, kot so bile prejšnje.

Slavistični nauki v Avstriji

Neki ugledni dunajski dnevnik je prinesel v zadnjem času že več člankov, v katerih se zavzema za poživitev slavističnih nauk v Avstriji. Za svoje vzhodne in južne sosedse se mora Avstrija zanimati in jih spoznavati že zaradi svojega zemljepisnega položaja, poudarja dunajski list. V desetletjih med obema svetovnima vojnoma so slavistične in vzhodno evropske študije v Avstriji skoro čisto zanemarili, delno iz nacionalističnih razlogov, ker je zavel nacionalistični veter tudi v znanosti, delno pa zaradi tega, ker si Avstrija ni bila več svesta svoje posredniške vloge med evropskim vzhodom in zahodom, ki jo je opravljala več kot tisoč let. Sele zdaj, ko se je rešila tuje zasedbe, se spet začne zavdati te svoje vloge. Vendar pa je študij slovanskih jezikov in zgodovine slovanskih narodov še vedno zanemarjen. V vsej Avstriji je le en sam vseučiliški profesor za slavistiko, in sicer dr. Rudolf Jagoditsch. Clankarji v dunajskem dnevniku predlagajo razne možnosti za poživitev slavističnih nauk, predvsem pa se jim zdi nujno poklicati od drugod ali izobraziti zadostno število mladih znanstvenikov, ki se bodo z novo močjo in domiselnostjo lotili dela. Pri tem opozarjajo dopisniki na to, kolik obseg je zavzel zadnjih deset let slavistični študij v Ameriki in ponekod drugod. Po podatkih iz leta 1953 predavajo ruščino na 214 ameriških univerzah, poljščino na osemindesetih, češko na trinajstih in podobno pozornost posvečajo drugim slovanskim in vzhodnoevropskim jezikom. Slovanskih jezikov se učijo okrog pet tisoč ameriških študentov, pri čemer niso upo-

štewane vojaške šole za tolmače in razni večerni in poletni tečaji. Posebno pridno se učijo ruščine ameriški prirodoslovci, da bi lahko v izvirniku študirali ruska znanstvena dela s tega področja. Nekateri ameriški dijaki so prišli celo na Dunaj študirat slavistiko, kar je vzbudilo pozornost.

Podobno pažnjo posvečajo slavistiki in vzhodnoevropskim vprašanjem v Nemčiji, kjer skušajo razne univerze nadomestiti v tem pogledu nekdanjo vlogo praškega, bratislavskega in kónigsberškega vseučilišča.

Na Dunaju začnejo v kratkem izdajati Arhiv za zgodovino vzhodne Evrope, od leta 1950 pa letno izhaja na Dunaju slavistični zbornik pod imenom *Wiener slavistisches Jahrbuch*.

Z. M.

GRAJA IN POHVALA

V Moskvi so 10. februarja slovesno obhajali 75 letnico smrti velikega pisatelja Fjodora M. Dostojevskega. Zadnjih dvajset let so slavnega romanopisca in poznavalca globin ruske duše odklanjali, češ da je preveč buržujski. Zdaj se je pa mnenje obrnilo, čeprav je na svečanosti akademik Ermljev še poudarjal, da je Dostojevski ustvaril nekaj tragičnih zmot in da je bil celo pretiran nacionalist. Vendar vse to izgine v nič — je nadaljeval — spričo veličine njegovih del. Ko so najboljši igralci podali takoj po govoru nekaj odlomkov iz romana *Bratje Karamazovi*, se navdušenje občinstva kar ni hotelo poleči.

14

Za naše najmlajše

Zvitorpec v Afriki

NA TIROLSKEM GRADU

Tudi Marlena je vstala in prijela Mihca za roko. Le stara gospa je obsedela. »Tako — tako —« je momljala, kot da je sinovo ponašanje le potrdilo njene sumnje. »Glej, glej, nežno golobičico«, je nadaljevala.

»Oprostite, gospa baronica, Vaše sumničenje je napačno«, je ostro poudarila Marlena. Z Mihcem je odšla iz sobe. Na hodnik jo je še spremljal zaničljivi starkin glas.

Marlena je položila k počitku Mihca, ki je v napetosti in strahu poslušal prepir. Potem je šla v gozd, da bi se pomirila. Kako je neki mogla priti baronica na nespametno misel, da ona in Andrej...?

Sunkoma je obstala kot okamenela. Naslonila se je na drevo in si zakrila lice.

Zvečer jo je baron spet prosil, naj pride v njegovo sobo. Obstala

je pri vratih. Baron je hodil gor in dol po sobi in šele nato izpregovoril.

»Prosim vas moram oprostjenja za opazko, ki jo je opoldne izustila moja mati. Stara je,« je z muko nadaljeval, »nikoli v življenju se ni znala obvladati ali imela obzira do drugih. Poleg tega — je marsikaj doživela in dostikrat sama ne ve, kaj govori. Torej, prosim, oprostite ji.«

»Da —,« je tiho odgovorila.

»Vem — moral bi od nje zahtevati, naj z Vami govori. Toda —« in se je grenko posmejal, »prej bi skalo premaknil kot kaj takega od nje dosegel. Zaupam v Vaše razumevanje in potrpljenje.«

»Seveda — prav dobro razumem.«

»Hvala Vam —. Ne bom Vas dalje zadrževal,« je uradno izrekel in Marlena se je poslovila.

Od tega dne dalje se je vedno redkeje zgodilo, da bi se baron zvečer z njo razgovarjal. Polna grenkobe je občutila njegovo hladnost, ki je bila še večja kot prve dni, ko je prišla na grad. Takrat je mislila, da mora tako biti in ne drugače. Zdaj se ji je pa zdelo, da ji hoče jasno pokazati: jaz sem tu gospodar, ti si le uslužbenka. Tudi nočem dati nobenega povoda, da bi mati izrekla spet kakšne domneve, kot jih je že.

Toda baronica je našla nove poti, da je Marleno lahko mučila. Prišlo ji je na misel, da bi ji Marlena prihajala na glas čitat. Do-

RADIO TRST A

Nedelja, 4. marca, ob 9.00: Kmetijska oddaja. 11.30: Vera in naš čas. 12.00: Oddaja za najmlajše. 13.30: Glasba po željah. 17.00: Moški zbor iz Sempolaja. 20.30: Verdi: OTELLO, opera v 4 dej.

Ponedeljek, 5. marca, ob: 18.30: Z začarane police. 19.15: Radijska univerza. 21.00: Znanost in tehnika. 21.30: Pevski duet in harmonika. 22.00: Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 6. marca, ob: 13.30: Glasba po željah. 19.15: Zdravniški vedež. 20.30: Slovenski oktet. 21.00: Radijski oder — Ugo Betti: NA POČITNICAH, igra v 3 dejanjih.

Sreda, 7. marca, ob: 12.55: Jugoslovanski motivi. 18.30: Radijska mamica. 18.40: Koncert sopranistke Vide Jagodič. 20.30: Vokalni tercet Metuljček. 21.15: Smetana: stavki iz opere »Prodana nevesta«.

Četrtek, 8. marca, ob: 12.55: Vaški kvartet iz Doline. 19.15: Sola in vzgoja. 20.30: Svetovno priljubljene melodije poje sopranistka Ondina Otta. 21.00: Dramatizirana zgodba — N. Kuret: MAR-LJIVI BLATNICARJI.

Petek, 9. marca, ob: 18.30: Z začarane police. 19.15: Radijska univerza. 20.30: Zbor slovenske Filharmonije. 21.00: Umetnost in prireditve v Trstu. 21.30: Vokalni kvintet. 22.00: Postna razmišljanja.

Sobota, 10. marca, ob: 12.55: Jugoslovanski motivi. 14.45: Ritmični orkester Swinging Brothers. 16.00: Sobotna novela. 16.40: Kavarniški koncert orkestra Carla Pachiorija. 19.15: Sestanek s poslušalkami. 20.30: Moški kvintet Niko Stritof.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. marca, nedelja: 3. postn., Kazimir
5. marca, ponedeljek: Bogoljub
6. marca, torek: Perpetua in Felicita
7. marca, sreda: Tomaž Akvinski, Teofil
8. marca, četrtek: Julijan
9. marca, petek: Franciška Rimska, Gregorij
10. marca, sobota: 40 mučencev, Makarij

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 29. februarja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	635—739	lir
avstrijski šiling	23.50—24.50	lir
100 dinarjev	85—88	lir
100 francoskih frankov	158—161	lir
funt šterling	1630—1690	lir
nemško marko	147.75—149	lir
pesos	13—15	lir
švicarski frank	148,25—149,25	lir
zlato	730—733	lir
napoleon	4600—4700	lir

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 209: Rad bi vedel kako je z bogastvom Vatikanu? Nekateri trdijo, da je ogromno, nekdo mi je pa rekel, da je Vatikanska država uboga. Kaj je resnica? Če morete, mi povejte, kolikar je papeževa oborožena sila?

Odgovor: Glede na bogastvo Vatikanu imajo prav prvi in drugi. Prvi zato ker je v Vatikanu in v vatikanskih poslopih nakopičeno neprecenljivo bogastvo, to so umetnine, in starine ki so res mnogo vredne, a navadno ne prinašajo toliko dohodkov, kot je stroškov za vzdrževanje. Za največje umetnine na vsem svetu imajo starogrški kip trojanskega duhovnika Laokoonu, za katerega bi Amerikanci gotovo odšteli težke milijone dolarjev da bi ga le dobili. To umetnino si lahko vsak obiskovalec Vatikanu zastoj ogleda. Enako je tudi z drugimi umetninami. Preceniti vrednost vatikanskega bogastva ni mogoče, ker ni na prodaj, temveč je do gotove meje na razpolago vsemu človeštvu, posebno pa umetniškemu naraščanju, ki se uči na starih vzorih. — Ločiti moramo vedno med bogastvom in dohodki. Zato pa ima prav tudi tisti, ki trdi da je vatikanska država uboga, ker ima zelo malo dohodkov. V vatikanski državi — okoli 1000 državljanov ni nobenih davkov in ne carin. Vatikan živi predvsem od miloščine, skoraj bi rekli, da živi samo od podpore katoličanov v ZDA. Ves ostali katoliški svet ne daruje niti ¼ tolko. Ameriški katoličani podpirajo tudi vse papeževe podpirne akcije za lajšanje bede po svetu. Edini redni dohodek ima Vatikan od svojih naložb v nekaterih podjetjih. Te naložbe izvirajo iz l. 1929, ko

je bila dosežena pomiritev med Italijo in Vatikanom in je Italija izročila Vatikanu 2 milijardi lir v gotovini in v vrednostnih papirjih, katerih pa Vatikan za določeno dobo ni smel prodat — Lastnih bank Vatikan nima. Iz krogov okoli Vatikanu izvemo, da letni dohodki niso krili stroškov. — Toliko na kratko o vatikanskem bogastvu in dohodkih. O vsem tem bi se dale napisati debele knjige. Papeški armadi sta dve in sicer garda Švicarjev, ki šteje 150 mož in ki je oborožena s sulicami, torej nima ne topov, ne strojnice ne tankov ne atomske bombe ne letal. Druga obstoji i vatikanskih orožnikov, katerih je baje 50.

V soboto, 10. marca, ob 21. uri bo v dvorani na stadionu I. maj

PLANINSKI PLES

Igra »Veseli tržiški kvintet« z Gorrenjskega.

Vstopnice se prodajajo v Tržaški knjigarni v Trstu, ul. sv. Franciška 20, tel. 37338, od ponedeljka, 5. marca dalje. Tu se rezervirajo tudi mize.

Zaželena je temna obleka.

**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje**

V soboto, 3. marca, ob 20.30 v Borštu
J. B. Priestley

Sreča, kje si?

V nedeljo, 4. marca, ob 16 uri na Kontovelu
J. B. Priestley

Sreča, kje si?

V torek, 6. marca, ob 20.30 v Škoduju
Eduardo de Filippo

Glasovi vesti

stikrat ji je ukazala, da mora priti z Mihcem v njeno sobo. Tam je morala Marlena sesti k njej in ji na glas čitati ali iz časnikov ali iz starih romanov. Pri ljubezenskih zgodbah ni varčevala s pikrimi opazkami, ne meneč se za prisotnega otroka.

Marlena se je naučila preslišati take besede. Nadaljevala je s čitanjem, tudi če jo je v duši ranilo in trlo. Nekoč si je upala pripomniti: »Gospa baronica, vsebina te knjige ni za Mihčeva ušesa. Ne bi česa drugega izbrali?«

Starka je mahnila zaničljivo z roko. »Ah, kaj, poba se bo že tako vrgel — po materi. Tista je že zgodaj okusila ljubezen. Ne bo se pohujšal.«

Neka knjiga je posebno prijala baronici in Marlena je morala nekatera poglavja ponavljati. Opisana je bila lahkoživa igralka, ki je na vse načine skušala premamiti mladega grofa. Končno je že upala, da ji bo uspelo postati gospa grofica, ker je od njega pričakovala otroka. Tedaj pa stopi vmes mlada grofica in grof spozna, kje je njegova prava ljubezen. Ko je igralka opazila, da so se njeni upi zrušili, si je vzela življenje. Zadevo z otrokom je hlinila.

»Zelo ste nervozni,« je vreščala starka. »Zrak tu gori Vam bržkone ne ugaja! Berite dalje! Čemu ste pa končno plačani?«

Marlena se je silila s čitanjem. Oh, ta ženska je zmožna pritrirati človeka na rob obupa.

Neke nedelje popoldne je obiskala v vasi učiteljevo družino. Ze dolgo ni bila pri njih.

»Kako lepo je, da nas obiščete,« jo je pozdravljala gospa učiteljeva in ji nudila roko v pozdrav. Hipoma je obstrmela. »Toda blede in suhi ste postali v teh tednih, odkar se nismo videli. Ste bili bolni?«

»Ne — nič mi ne manjka. Gotovo je mrz, ki je že pritisnil,« se je izgovarjala Marlena s prisiljenim smehom.

»Kako je pa z Mihcem,« je vprašal učitelj. »Lepo napreduje?«

»O, da — igraje se uči. Pravo veselje je z njim,« je hitela Mar-

lena in hvalila fanta. Medtem se je učiteljeva gospa vrnila s kavo. Marlena se je počutila vedno bolj sproščeno. Gospa je vprašala: »Na gradu ni vse v redu, kot se sliši: Je res kaj na tem ali se širijo samo marnje?«

»Kaj mislite s tem?« je v zadregi pozvedovala Marlena.

»No — saj pravijo, da hoče baron prodati pristavo pri Boenu in še nekaj zemljišča poleg. Toda, če vi o tem ničesar ne veste —«.

»Ne, o tem ne vem nič,« je zmedena odgovorila. Tako daleč je že, je premišljevala in njegova mati ne ve nič o tem. Še vedno misli, da je bogata baronica, ki lahko brezobzirno ukazuje uslužbencem na gradu. Kaj bi bilo, če bi vedela? Marlena je brž obrnila pogovor, a v mislih je bila oddaljena od kramljanja.

Tema je bila, ko se je vračala domov. Malo pred križpotjem na grad, jo je srečal baron, ki je bil tudi na poti v grad. Marlena je še tako močno bila pod vtisom razgovora pri učiteljevih, da ga je po pozdravu brez ovinkov vprašala: »Ali hočete res prodati pristavo v Boenu, gospod baron?«

»Se že o tem okrog govori?« Kratko se je zasmel. »Da — brž ko se dobi dober kupec.« »Hm, pomislite, potrebujem denarja za dolgove,« je malomarno pristavil.

Nenadoma se je rešila vseh ozirov do njega in je razdražena odgovorila: »Vi se ne brigate za posestvo. Tičite le v knjigah ali gozdovih. To bi se ne zgodilo, če bi se ne pustili slepariti od upravnika in bi včasih pregledali račune.« »Obmolnila je, ker se je zavedla, da nima nikake pravice tako govoriti.

On je obstal na ozki stezi in jo je pogledal. V mraku sta se komaj videla in Marlena je pričakovala odrezane besede. Toda on se je zasmel. »Kako se Vi vmešavate v zadevo! Saj govorite kot moja mati — če bi ona vedela. Toda — zvedela ne bo nikdar,« je resno potrdil.

(Nadaljevanje)